

ŞEVKET SÜREYYA: İNKİLÂP DEVAM EDİYOR

4 Ocak 2026

Yıldırım Koç

Şevket Süreyya Aydemir ve KADRO Hareketi'nin önemle ele aldığı bir konu, inkılâbın bitmediği ve yapılacak daha birçok işin olduğuydu. KADRO'cular, Mustafa Kemal Paşa'nın 1930'lu yıllarda yapacaklarını destekleyen ve açıklayan bir çizgi izlediler.

1930'lu yılların başlarında Şevket Süreyya, devletin yönetici kadroları arasında "inkılâbın bittiği" konusunda yaygın bir kanı olduğunun farkındaydı.

"Mücadele bitti" anlayışı konusunda Şevket Süreyya'nın 1925 yılına ilişkin bir anısı şöyleydi:

"İnkılâbın yalnız İstiklâl Savaşından ve nihayet yeni bir devlet kurmaktan, yani cumhuriyet nizamından ibaret olduğu görüşü, bu inkılâbı yapan, yahut ona karışanların çoğunda da hakim olmuştur. Hatta, Millet Meclisi de 1924 Teşkilâtı Esasiye (Anayasa) kanununu bu ruh hali içinde çıkarmıştır denilebilir. Çünkü bu Anayasa, Cumhuriyeti ve dolayısıyla Milli Hakimiyeti getirmekle beraber, aslında klasik-liberal bir anayasaydı. Hatta Mustafa Kemal bile ve bütün çabalarına rağmen bu kanuna, her ihtimali düşünerek elinde tutmak istediği veto hakkını sokturamamıştı. Genel ve bütün direnişlerine rağmen bu Anayasadan, devlet dininin İslâm dini olduğu, yani devletin bir dini bulunduğu maddesini çıkaramamıştı. Kaldı ki bu kanunu Meclise getiren mazbata muharriri, yani komisyon sözcüsü Celal Nuri Bey de onu Meclise sunarken 'İnkılâbımızın artık kemal noktasına' ulaştığını, yani zirvesine vardığını açıkça beyan ediyordu. Halbuki aslında inkılâp ancak başlamıştı. Ancak komisyon ve mazbata muharriri bu görüşte değildiler. (...) Kaldı ki ben şahsen de, hem de 1925 İstiklâl Mahkemesinde, bu mahkemenin Başkanı Ali Çetinkaya'dan ve yargı sırasında inkılâp kavramında bir şeyler söylemek isterken: 'İnkılâp da ne demek? Bu memleket inkılâbını artık yaptı, bitirdi. Ondan sonrası mugalâta (yanıltmaca, YK), türrehât' (saçma, manasız, boş sözler, YK) sözlerini dinlemişimdir. Ama rahmetli Çetinkaya, ondan sonra da, hem de inkılâp adına, nice hükümler vermek zorunda kalmıştı. Doğru olan da buydu. Çünkü inkılâp bitmemişti ki. Hem ondan sonra da Atatürk inkılâp adına ne yapmışsa, ya bu Anayasayı zorlayarak, ya onda değişiklikler sağlayarak yapabildi." (Şevket Süreyya Aydemir, "İkinci Baskının Önsözü", İnkılâp ve Kadro, ikinci basım 1968, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1968;15-16)

Şevket Süreyya, Dünya Buhranı'nın da etkisiyle sorunların daha etraflı bir biçimde tartışıldığı dönemde, 15 Ocak 1931 tarihinde Ankara'da Türk Ocağı Genel Merkezi'nde "İnkılâp ve Kadro" konulu bir konferans verdi. "Konferansta Ankara'daki pesimist havaya kapılmadan, o sıradaki CHF ileri gelenleri Saffet (Arıkan), Recep (Peker) ve Vasıf (Çınar)'ın düşüncelerinden farklı olarak inkılâbın bitmediği, yürümekte olduğu, inkılâbın bütün ameli ve fikri unsurlarının tam olduğu, bunun derinleşip halkın şuurlu yerleşebilmesi için bir fikir sistemi içinde derlenmesi gerektiği belirtiliyordu." (Tekeli, İlhan-İlkin, Selim, *Bir Cumhuriyet Öyküsü, Kadrocular ve Kadro'yu Anlamak*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2003;129).

Şevket Süreyya, bu anlayışını Kadro'nun ilk sayısında şu şekilde ifade etti:

"Türkiye, bir inkılâp içindedir. Bu inkılâp durmadı.

"Bugüne kadar geçirdiğimiz hareketler, şahit olduğumuz muazzam kıyam manzaraları, onun yalnız bir safhasıdır. Bir ihtilâl geçirdik. İhtilâl inkılâbın gayesi değil, vasıtasıdır.

"Bu ihtilâl safhasında dursaydık inkılâbımız akim kalırdı. Halbuki o, genişliyor, derinleşiyor. O henüz son sözünü söylemiş, son eserini vermiş değildir. Tesviye edilmiş bir zemin üstünde yarınki Türk cemiyetinin, kendine has ve kendine uygun binası kurulabilmek için, inkılâbımız, derinleşme ve genişleme istikametindedir.

"İnkılâp bitaraf bir nizam değildir. Onun içinde yaşayanların, taraftar olsunlar veya olmasınlar, ona intibak etmeleri lâzımdır. İnkılâp, ona taraftar olanların iradelerine, taraftar olmayanların iradelerinin, kayıtsız ve şartsız, bağlanması demektir.

"İnkılâbın irade ve menfaati, inkılâbı duyan ve yürüten azlık, fakat şuurlu bir avangardın, azlık fakat ileri bir KADRO'nun iradesinde temsil olunur. Bu kadro, inkılâbın şeniyetinden (gerçekliğinden, YK) çıkarılan ve onun seyrine uygun bir şekilde izah edildikçe şekillenen ve nazariyeleşen prensipleri kendine şuur edinir. İnkılâbın derinleşmesi demek, her şeyden evvel, bu prensiplerin ve onların ifadesi olan inkılâp ahlâk ve disiplinin, ileri

kadronun dimağından genç neslin, şehir halkının ve köylünün dimağına inmesi ve yerleşmesi demektir.” (Kadro, Ocak 1932, Sayı 1; 3)

1932 yılı ortalarında yayımlanan *İnkılâp ve Kadro* kitabında da bu konu şu şekilde ele alınıyordu:

“Daimi İnkılâp:

“İnkılâp nizamı; inkılâbın akışını kösteklemeyen, onun akışını, arızasız ve menfi reaksiyonlardan korunmuş olarak devam ettiren bir nizamdır. İnkılâbın; prensiplerine ve milletin ileri menfaatlarına uygun gelişmelerini ve akıcılığını koruyan bir geçiş nizamıdır. İnkılâbımızın bu genişleme ve derinleşme devrinde toplum yapısı, bir keyfiyetten, yahut bir düzenden diğer bir düzene (keyfiyete) doğru devamlı bir değişme içindedir. Hattâ bu devamlı değişmeye biz, daimî inkılâp da diyebiliriz. Daimî inkılâp «Revolution Permenent» tabiri, bugün millî kurtuluş hareketine girişmiş bir ülkenin, içinde bulunduğu geçiş ve daimi değişme halini en tam ifade eden bir deyim olsa gerektir. Daimî inkılâp; böyle bir toplumda daima değişen yeni değerler ve hamleler arasında, zaman zaman geçici istikrarlar gösterebilir. Ama yeni hamlelere doğru dinamizmini yitirmez.” (Aydemir,1968;161)

Kitabın ilk baskısında bu bölüm şöyledir:

“İnkılâbın Nizamı:

“Türk inkılâbı siyasi ve içtimai tam bir akış içindedir. Bu akışın makul nizamı inkılâp nizamıdır.

“İnkılâp nizamı demek, inkılâbın seyrine kayıt vurmayan, bilâkis onun arızasız ve reaksiyonsuz akışını temin ve millet camiasının ileri menfaatlerine göre seyyalîyetini muhafaza eden bir ihtikal nizamı demektir.

*“İnkılâbımızın genişleme ve derinleşme devrinde, cemiyet, bir keyfiyetten diğer bir keyfiyete için mütemadi bir tahavvül ve istihale içindedir. Hattâ biz, **daima bir inkılâp** yaşıyoruz diyebiliriz. Daimi inkılâp ‘Revolution permenent’ tabiri bu günkü manasile millî kurtuluş hareketine girmiş bir memleketin içinde bulunduğu intikal safhası kadar, hiçbir cemiyet hareketini tam ve kusursuz ifade etmemiştir. Daimî inkılâp, cihanın umumî tahavvülüne muvazi olarak daima değişen yeni kuvvet muvazeneleri arasında, daima **seyyal istikrarlar** yapan ve bu zahiri şekilsizliği cihan mikyasında bir ahengin ve insicamın teessüsüne kadar devam eden bir cemiyet hareketidir.” (Şevket Süreyya, *İnkılâp ve Kadro, İnkılâbın İdeolojisi, Kadro Serisinden:1*, Muallim Ahmet Halit Kitaphanesi, Ankara, 1932;81)*

Şevket Süreyya, 12 Kasım 1970 günlü Milliyet’te yayımlanan yazısında da bu konuya şöyle değiniyordu:

“Saffet Arıkan, Recep Peker, Vasıf Çınar bunlardan bir kaçıdır. Hepsi de Fırka’nın, yani CHP’nin önde gelen kişileriydi. Hepsinin müdafaa ettiği görüş şuydu: ‘Türkiye inkılâplarını tamamlamıştır, yapacak bir inkılâbı yoktur; bizim inkılâbımız Garplılaşmak, medenileşmekten ibarettir.’ (...)

“Bunun üzerine hepimiz, bilhassa ben, Hakimiyeti Milliye’de bir takım yazılar neşretmeye başladık. Fakat kendi aramızda kararımız, partinin de müsaadesine dayanarak yapılan bu neşriyat dışında, müstakil ve Türk Millî İnkılâbının henüz bitmediğini, partiye şâmil problemleri olduğunu, bunun dünyaya vereceği misaller olduğunu söyleyen yeni bir neşriyata kaymaktı.”

Cumhuriyet’in önde gelen kadroları arasında bu tutucu çizgiyle mücadelede Şevket Süreyya ve arkadaşlarının katkıda buldukları tartışma, Mustafa Kemal Paşa’nın gerçekleştirmeye çalıştığı programa yarar sağladı. Nitekim, Mustafa Kemal Paşa, CHP 4. Büyük Kurultayı’nı Açış Söylevinde (9 Mayıs 1935) şunları söyledi: “Uçurum kenarında yıkık bir ülke. Türlü düşmanlarla kanlı boğuşmalar. Yıllarca süren savaş. Ondan sonra, içeride ve dışarıda saygı ile tanılan (tanınan,YK) yeni vatan, yeni sosyete, yeni devlet ve bunları başarmak için **arasız devrimler**. İşte, Türk genel devriminin bir kısa diyemi (ifadesi,YK).” (Atatürk’ün Bütün Eserleri ATABE,C.27, Kaynak Yayınları;205)